

Sygn. akt III AUa 1418/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 stycznia 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Grażyna Horbulewicz (spr.)
Sędziowie:	SSA Grażyna Czyżak SSA Barbara Mazur
Protokolant:	st.sekr.sądowy Wioletta Blach

po rozpoznaniu w dniu 12 stycznia 2017 r. w Gdańsku

sprawy M. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o wysokość świadczenia

na skutek apelacji M. B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Toruniu IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 29 czerwca 2016 r., sygn. akt IV U 106/16

oddala apelację.

SSA Grażyna Czyżak SSA Grażyna Horbulewicz SSA Barbara Mazur

Sygn. akt III AUa 1418/16

UZASADNIENIE

M. B. złożyła odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. z dnia 2 grudnia 2015 r., odmawiającej jej ponownego ustalenia renty rodzinnej zgodnie z wnioskiem z dnia 20 listopada 2015 r., wnosząc o jej uchylenie i przyznanie jej prawa do przeliczenia renty rodzinnej po uprzednim przeliczeniu emerytury jej męża w trybie art. 110 a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany wniósł o jego oddalenie wskazując, że na podstawie art. 110 a ustawy o emeryturach i rentach z FUS przeliczeniu podlega tylko i wyłącznie świadczenie emerytalne i tylko na wniosek emeryta.

Wyrokiem z dnia 29 czerwca 2016 r. Sąd Okręgowy w Toruniu IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie. W uzasadnieniu Sąd wskazał, iż decyzją z dnia 15 kwietnia 1999 r. ZUS przyznał mężowi ubezpieczonej, W. B. emeryturę w wysokości 1814,85 zł, począwszy od 1 kwietnia 1999 r. Do ustalenia podstawy wymiaru świadczenia przyjęto wynagrodzenie, które stanowiło podstawę wymiaru składek z 10 lat kalendarzowych (1989 – 1998), a wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wynoszący 349,80 % został ograniczony do 250 % i po pomnożeniu przez kwotę bazową 1220,99 zł dał podstawę wymiaru w wysokości 3052,23 zł. Do obliczenia emerytury przyjęto 34 lata i 7 miesięcy okresów składkowych i 7 lat okresów nieskładkowych. W. B., pobierając emeryturę kontynuował zatrudnienie na (...) w T. i (...) w P..

Decyzją z dnia 20 kwietnia 2000 r. pozwany przyznał M. B. prawo do renty rodzinnej po zmarłym mężu od (...) r., tj. od daty śmierci W. B.. Wysokość renty rodzinnej została ustalona jako 85% emerytury, która przysługiwałaby zmarłemu, przy czym emeryturę tę obliczono od podstawy wymiaru 3052,23 zł, wynoszącej po waloryzacji od 1 czerwca 1999 r. – 3317,77 zł i przy uwzględnieniu - łącznie z okresem zatrudnienia do dnia śmierci - 35 lat i 7 miesięcy okresów składkowych i 7 lat okresów nieskładkowych.

W dniu 20 listopada 2015 r. M. B. złożyła wniosek o ponowne ustalenie wysokości renty rodzinnej na podstawie art. 110 a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, dołączając zaświadczenia Rp – 7 dotyczące wysokości zarobków jej męża z (...) w T. i (...) w P. za lata 1999 i 2000.

W wyniku rozpoznania powyższego wniosku organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję.

Przedmiotem sporu była ocena zasadności żądania M. B. ustalenia wysokości pobieranej przez nią renty rodzinnej poprzez ponowne ustalenie wysokości przysługującej jej mężowi emerytury na podstawie art. 110 a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS.

Analizując trafność żądania wnioskodawczyni, Sąd Okręgowy w pierwszej kolejności wskazał, iż ustawą z dnia 5 marca 2015 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z FUS (Dz. U. z 2015 r., poz. 552) wprowadzono przepis art. 110 a, zgodnie z którym wysokość emerytury oblicza się ponownie od podstawy wymiaru ustalonej w sposób określony w art. 15, z uwzględnieniem art. 110 ust. 3, jeżeli do jej obliczenia wskazano podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne lub ubezpieczenia emerytalne i rentowe na podstawie przepisów prawa polskiego przypadającą w całości lub w części po przyznaniu świadczenia, a wskaźnik wysokości podstawy wymiaru przed zastosowaniem ograniczenia, o którym mowa w art. 15 ust. 5, jest wyższy niż 250 %. Ustalenie wysokości emerytury zgodnie z ust. 1 może nastąpić tylko raz (art. 110 a ust. 2 ustawy).

Wprowadzony przepis art. 110 a ustawy o emeryturach i rentach z FUS dotyczy ponownego obliczenia wysokości emerytury, a skoro tak, to - zdaniem Sądu - zgodzić należy się ze stanowiskiem organu rentowego, że na podstawie art. 110 a ustawy o emeryturach i rentach z FUS przeliczeniu podlega tylko emerytura i wyłącznie na wniosek emeryta. Ponownego ustalenia emerytury w trybie art. 110 a ustawy o emeryturach i rentach z FUS nie może domagać się zatem osoba pobierająca rentę rodzinną. Ustawa z dnia 5 marca 2015 r. nie wprowadziła regulacji umożliwiających przeliczenie rent rodzinnych przy uwzględnieniu treści powołanego przepisu.

Zgodnie z art. 73 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS renta rodzinna wynosi dla jednej osoby uprawnionej 85 % świadczenia, które przysługiwałoby zmarłemu.

Z hipotetycznego wyliczenia dokonanego przez organ rentowy w pismach z 21 marca 2016 r. i 7 czerwca 2016 r. wynika, że ustalenie wysokości emerytury męża ubezpieczonej z zastosowaniem regulacji z art. 110 a ustawy o emeryturach i rentach z FUS powodowałoby konieczność przyjęcia wskaźnika z 20 lat najkorzystniejszych z całego okresu zatrudnienia (w tym z okresu przypadającego w części po przyznaniu świadczenia) wynoszącego 285,98 % (czyli więcej niż 250 %). Przy zastosowaniu kwoty bazowej z listopada 2015 r. (3308,33 zł) emerytura zmarłego wynosiłaby 5025,36 zł, a renta rodzinna ubezpieczonej – 4271,56 zł (po waloryzacji od 1 marca

2016 r. – 4281,81 zł), natomiast przy zastosowaniu kwoty bazowej z daty śmierci W. B., tj. 1327,44 zł – emerytura zmarłego wynosiłaby 2016,39 zł, a renta rodzinna – 1713,93 zł (po waloryzacji od 1 marca 2016 r. – 3041,64 zł).

W ocenie sądu wskazane w pismach pozwanego przeliczenie pozostawałoby w sprzeczności z art. 73 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Odnosząc tę regulację do żądania ubezpieczonej Sąd wskazał, że ustalenie obecnie wysokości emerytury męża ubezpieczonej według kwoty bazowej, obowiązującej w dacie zgłoszenia wniosku przez ubezpieczoną, czyli w listopadzie 2015 r. (tak jak w piśmie ZUS z 21 marca 2016 r.) powodowałoby, że renta rodzinna ubezpieczonej zostałaby ustalona od świadczenia znacznie wyższego niż to, które w dacie śmierci mogło przysługiwać jej mężowi.

Z kolei w wyliczeniu emerytury męża ubezpieczonej - jak w piśmie ZUS z 7 czerwca 2016 r. zastosowano kwotę bazową obowiązującą w dacie jego śmierci, ale to wyliczenie także nie jest prawidłowe, gdyż dokonane zostało na podstawie przepisów, które w dacie śmierci męża ubezpieczonej nie obowiązywały.

Mając na uwadze powyższe ustalenia i rozważania, sąd stanął na stanowisku, że brak jest możliwości ponownego ustalenia renty rodzinnej M. B. po uprzednim ustaleniu wysokości emerytury jej męża w trybie art. 110 a ustawy o emeryturach i rentach z FUS i na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.

Apelację od wyroku wywiodła wnioskodawczyni zaskarżając go w całości i zarzucając mu naruszenie prawa materialnego poprzez błędną jego wykładnię i niezastosowanie art. 110a ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz niewyjaśnienie okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy poprzez pominięcie dowodu z druku ZUS Rp-133e/2015.

Opierając się na powyższych zarzutach skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie odwołania względnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Uzasadniając swoje stanowisko ubezpieczona wskazała, że chociaż Sąd w motywach rozstrzygnięcia podał, że art.110 a ustawy o emeryturach i rentach z FUS nie znajduje zastosowania w niniejszej sprawie, to jednak nie wskazał na powyższą okoliczność żadnej argumentacji prawnej. Poza tym, wbrew twierdzeniom Sądu powołany przepis nie zawiera wymogu „wniosku emeryta”. Podkreśliła, że jej wniosek o przeliczenie renty rodzinnej jest faktycznie wnioskiem o przeliczenie emerytury jej męża i winien do niego znaleźć zastosowanie art. 110 a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, zwłaszcza, że świadczenie jej męża spełnia warunki zastosowania powołanego przepisu. Zdaniem wnioskodawczyni, wprowadzenie przepisu art. 110a, po 16 latach od arbitralnego ograniczenia podstawy wymiaru emerytury do 250%, miało stanowić rodzaj zmniejszenia strat spowodowanych tym ograniczeniem. Bezsporne jest, że przepisy ustawy z 1998 r. były w tym zakresie naruszeniem podstawowych praw pracowniczych i tym samym naruszały zasady, które powinny obowiązywać w państwie prawa.

Dodatkowo ubezpieczona podniosła, że Sąd nie ustosunkował się do przedstawionego przez nią dowodu z fragmentu druku ZUS Rp-133e/2015), w którym zawarta jest możliwość występowania osoby pobierającej rentę rodzinną o przeliczenie emerytury w trybie art. 110 a.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawczyni nie zasługuje na uwzględnienie.

Spór w niniejszej sprawie sprowadzał się do interpretacji treści przepisu art. 110a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2016 r., poz. 887). a w szczególności do ustalenia, czy możliwym jest - na podstawie powołanego przepisu - przeliczenie świadczenia rentowego M. B. poprzez ponowne ustalenie wysokości emerytury przysługującej zmarłemu mężowi ubezpieczonej.

We wskazanym powyżej zakresie Sąd Okręgowy przeprowadził stosowne postępowanie dowodowe, a w swych ustaleniach i wnioskach nie wykroczył poza ramy swobodnej oceny wiarygodności i mocy dowodów wynikające z przepisu art. 233 k.p.c., nie popełnił też uchybień w zakresie zarówno ustalonych faktów, jak też ich kwalifikacji prawnej, które mogłyby uzasadnić ingerencję w treść zaskarżonego orzeczenia. W konsekwencji, Sąd odwoławczy oceniając, jako prawidłowe ustalenia faktyczne i rozważania prawne dokonane przez Sąd pierwszej instancji uznał je za własne, co oznacza, iż zbędnym jest ich szczegółowe powtarzanie w uzasadnieniu wyroku Sądu odwoławczego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1998 r., sygn. I PKN 339/98, OSNAPiUS z 1999 r., z. 24, poz. 776).

Jak wynika z treści art. 110a ust.1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2016 r., poz. 887) wysokość emerytury oblicza się ponownie od podstawy wymiaru ustalonej w sposób określony w art. 15, z uwzględnieniem art. 110 ust. 3, jeżeli do jej obliczenia wskazano podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne lub ubezpieczenia emerytalne i rentowe na podstawie przepisów prawa polskiego przypadającą w całości lub w części po przyznaniu świadczenia, a wskaźnik wysokości podstawy wymiaru przed zastosowaniem ograniczenia, o którym mowa w art. 15 ust. 5, jest wyższy niż 250%. Zgodnie z ustępem 2 tego przepisu, ustalenie wysokości emerytury zgodnie z ust. 1 może nastąpić tylko raz.

Z treści powołanego wyżej przepisu wynika wprost, że reguluje on wyłącznie możliwość przeliczenia świadczenia w postaci emerytury. Wynika to nie tylko z wykładni językowej, ale i systemowej, bowiem pozostałe przepisy dotyczące przeliczenia świadczeń, np. art. 110 i 111 ustawy emerytalnej, wskazują na możliwość przeliczenia zarówno emerytury jak i renty. Wnioskodawczyni natomiast jest osobą uprawnioną do renty rodzinnej, co oznacza, że brak jest możliwości przeliczenia należnego jej świadczenia na podstawie art. 110a ustawy emerytalnej.

Nadto, podkreślić należy, że stan prawny obowiązujący w chwili śmierci męża wnioskodawczyni nie przewidywał uregulowania z art. 110a, wprowadzonego dopiero ustawą z dnia 5 marca 2015 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2015r., poz. 552) i obowiązującego od dnia 1 maja 2015 r. W takiej sytuacji nie ma w ogóle możliwości przeliczenia emerytury zmarłego męża ubezpieczonej poprzez zastosowanie powołanego przepisu prawnego, do czego odniósł się również Sąd I instancji wskazując przyczyny, dla których nie jest możliwym dokonanie obliczenia świadczenia emerytalnego zmarłego męża wnioskodawczyni w oparciu o hipotetyczne wyliczenie dokonane przez pozwanego pismem z dnia 7 czerwca 2016 r. Odmiennie sytuacja kształtowałaby się w przypadku osoby uprawnionej do emerytury, która zmarłaby po dniu 30 kwietnia 2015 r., a więc w trakcie obowiązywania przepisu art. 110 a ustawy emerytalnej – wówczas, w przypadku spełnienia przesłanek i przeliczenia emerytury zmarłego w sposób wynikający z tego przepisu, należałoby następnie przeliczyć rentę rodzinną przysługującą po takim emerycie i zapewne takiej sytuacji dotyczy dołączona przez wnioskodawczynię do akt sprawy informacja zawarta w punkcie III ppkt 1, zamieszczona na druku ZUS Oddział w W., z której wynika, że „osoba uprawniona do renty rodzinnej może zgłosić wniosek o ponowne ustalenie wysokości świadczenia, jakie przysługiwałoby zmarłemu. Wysokość tego świadczenia może zostać ponownie ustalona od podstawy wymiaru ustalonej z uwzględnieniem zarobków uzyskanych w całości lub w części po przyznaniu świadczenia, na warunkach określonych w art. 110 lub art. 110a ustawy o emeryturach i rentach z FUS”. Mąż wnioskodawczyni zmarł (...) r., a zatem taka sytuacja nie dotyczy skarżącej.

Mając na uwadze powyższe, dzielając stanowisko pozwanego oraz Sądu I instancji i uznając apelację wnioskodawczyni za bezzasadną, Sąd Odwoławczy na mocy art. 385 k.p.c., orzekł, jak w sentencji.

SSA Grażyna Horbulewicz SSA Grażyna Czyżak SSA Barbara Mazur